

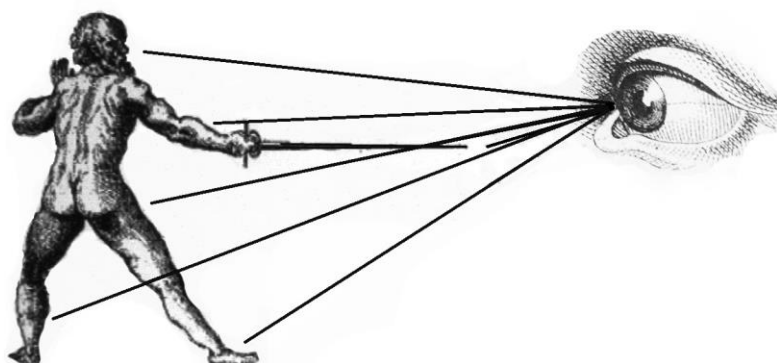

ШКОЛА МАЧЕВАЊА
"СВЕТИ ЂОРЂЕ"

www.macevanje.org

Gledanje protivnika

Čulo vida je glavno i najvažnije čulo u borbi. Oko ukazuje na pravac, način i brzinu napada ili na mesto i trenutak pogodan za napad pa i daje napadnutom ili napadaču informaciju na osnovu kojih on deluje. Uništiti protivniku čulo vida (što mnoge životinjske vrste imaju za prvi i osnovni cilj napada ili odbrane) znači ujedno i savladati ga.

Čulo vida, međutim, ima jednu veoma bitnu osobinu – vidno polje. Oko, naime, samo u jednoj određenoj zoni vidi oštro i to je zona potpune, usmerene pažnje koja i donosi najveći broj informacija o posmatranom. Oko, dakle, najbolje vidi samo ono što posmatra središnjim delom vidnog polja – sve što je van ove tačke spada u periferni vid i to vidi površno i nejasno. Iz navedenog razloga mnoge životinjske vrste su razvile očni aparat ili su im tako postavljene oči da imaju veoma široko vidno polje, a neke bukvalno mogu oštro videti u krugu od 360 stepeni (zec).

Čovek, međutim, nema takve oči i njegovo gledanje protivnika je ograničeno vidnim poljem pogleda. Iz ovog razloga se često postavlja pitanje u šta mačevalac tokom borbe treba da gleda, u šta da usmerava pogled?

Prva škola

Preporučuje praćenje pogledom kretanja protivnikovog sečiva. Priroda nam je, naime, i dala organ vida da pogledom uočimo opasnosti koje nam dolaze u susret kako bi na njih blagovremeno reagovali. Za ovu školu oko se usmerava u ono što se kreće ka nama i to ima smisla jer pogodak nanosi sečivo pa prateći kretanje protivnikovog sečiva precizno ga kontrolišemo i reagujemo adekvatno na njega. Ova škola smatra da gledanje protivnika u bilo šta drugo odvraća pažnju od onog šta on čini sa svojim mačem a što napadaču pruža priliku da izvede jednu akciju pre nego što napadnuti uspe da je uoči, izanalizira i na nju odreaguje.

Prva škola: pogled prati kretanje mača protivnika

Ovaj način gledanja se preporučuje početnicima i učenicima u mačevanju koji još nemaju dovoljno, iskustva, znanja i osećaja za percepciju pokreta protivnika.

Glavna mana izloženog načina gledanja je sledeća: kad napadnuti posmatra sečivo koje mu ide u susret a napadač s namerom varke naglo promeni pravac kretanja sečiva kako bi udario u drugu tačku, napadnuti dok isprati okom tu promenu i podatak obradi u mozgu kako bi odreagovao, već je udaren. „**Kad oko vidi tada je kasno**“. Predstavnici ove škole na to odgovaraju da kad bi situacija bila tako jednostavna priroda oči ne bi ni stvarala. Naime, promeni kretanja sečiva koju je oko videlo isto je potrebno vreme da bi se realizovala kao pogodak i da ako na tu promenu pravca kretanja sečiva napadača (koju je oko uočilo) napadnuti odmah reaguje promenom prostora (promenom distance) on dobija vreme koje mu je potrebno da adekvatno reaguje na varku koju je okom video. Uistinu, ovakav način rešavanja izloženog problema je moguć kod linearnog mačevanja u kome se održavanje distance i izvodi jednostavno (prostom korakom u nazad). Međutim, u slučaju borbe uz **nelinearno kretanje** (u svim pravcima i iz svih pravaca) održavanje distance je znatno složenije pa i njegova percepcija okom zbog čega nije lako zaštititi se pouzdano od varke na tako jednostavan način.

Druga škola

Druga škola smatra da mačevalac u borbi treba da posmatra šaku (ruke) protivnika zato što njihov pokret pokreće i mač a njihov položaj upućuje na pravac dejstva i radnje protivnika. O tome **Kapo Fero** jasno piše: „ Pre svega kada se neko nađe u borbi mora da gleda u protivnikovu naoružanu šaku pre nego u bilo šta drugo, a kako bi video sve njene pokrete i iz toga zaključio šta mu je raditi.“

Problemi sa ovim načinom gledanja, međutim, uglavnom nastaju kod lakih mačeva kod kojih jedan skoro isti položaj šake usmerava vrh mača na sasvim različite strane. Problem nastaje i kada mačevalac iz jednog istog položaja šake može izvoditi različite radnje (npr. kontrablok – sečenje ali i kontrablok udarac jabukom; probusno sečenje ali i udarac jabukom). Glavni problem za ovu školu nastaje, međutim, u duelnom mačevanju u kome ako mačevalac gleda samo i jedino naoružanu ruku protivnika gotovo sigurno će biti ugrožen njegovom drugom rukom ili nogom.

Druga škola: pogled prati položaj i kretanja šaka protivnika

Treća škola

Zahteva gledanje protivnika u oči kako bi se na osnovu pravca pokretanja njegovih očnih jabučica saznalo u kom pravcu sledi njegov napad. Naime, napadač pre napada traži okom otvorenu tačku koju će napasti ili zatvorenu tačku koju će napadom otvoriti – i to ga odaje! Ove škole izričito zabranjuju usmeravanje pogleda na pokrete mača i nogu. To gledište ima smisla zato što pogled pre akcije pokazuje gde će akcija ići a što dovodi u prednost napadnutog koji tako može i da je tamo ranije očekuje.

Treća škola: pogled prati kretanje očiju protivnika

Ovaj način gledanja se preporučuje starijim mačevaocima koji su već izveštali oko za poglede protivnika i imaju više iskustva sa povezivanjem pravca gledanja sa različitim vrstama radnji telom i mačem.

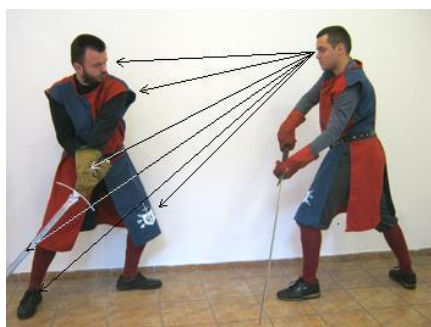
No, ovaj način gledanja je pouzdan samo kod protivnika koji mačuju naturalistički tj. početnika koji koriste široke pokrete sa jasno izraženim i neskrivenim tačkama napada, a koje grčevito traže pogledom na protivniku.

Ukoliko je protivnik, međutim, vrstan mačevalac on će kriti svoj pogled ispod suženih kapaka, namerno će pogled usmeravati na jednu tačku a napad izvoditi na neku drugu ili će napade izvoditi uskim varkama tako da nam pravac njegovog pogleda neće ništa reći pošto njegovo isto vidno polje pokriva istovremeno više zona njegove akcije. Takođe, ovaj način gledanja je gotovo neupotrebljiv u mačevanju lakim bodućim mačevima pošto su pravci napada ovim oružjem toliko uski da ih je nemoguće razlučiti. Pored ovog, u kurtoaznoj borbi, u kojoj se koristi zaštitna maska ili razne vrste kaciga za glavu koje skrivaju pogled, ovaj način gledanja u borbi je nemoguće izvoditi.

Gledanje u oči se još koristi i kao sredstvo stupanja u psihološku borbu. Iz pogleda protivnika moguće je otkriti njegovo psihološko stanje (strah, smirenost, nevericu, nestrpljenje...) pa i odrediti taktiku koju je moguće koristiti. No, ovo je mač sa dve oštrice jer ne samo da naše buljenje u njegove oči može otkriti njemu i naše psihološko stanje (strah, nevericu, nesigurnost...) već i on može namerno lažirati svoj način gledanja (npr. preplašeno gledati u nas) kako bi nas doveo u zabludu o svom unutrašnjem stanju. Takođe, gledanje protivnika u oči može veoma lako dovesti i do otvaranja mogućnosti psihološkog uticaja protivnika na nas. O tome govori i čuveni mit o „gorgoninom“ pogledu tj. očima koje „skamanjuju“ pogledom (pogled koji izaziva strah, neprijatnost, paniku, strepnju) ili očima koje umiruju, smiruju i deluju uspavljujuće, „hipnotički“...

Četvrta škola

Ova škola smatra da bi se polemika predhodne tri mogla s pravom voditi u beskraj, a što govori da su sve strane na neki način u pravu i da prednosti svake tehnike, dakle, treba koristiti kao i mane izbegavati, a sve u zavisnosti od okolnosti.

Četvrta škola: pogled koji sukcesivno "skače" sa pokreta na pokret protivnika

S tim u vezi oni ukazuju na to kako se svaka životinja bori. Ona u borbu stupa prvo gledajući protivnika u oči pokušavajući ne toliko da dokuči pravac napada ili bekstva koliko da izbori psihološku dominaciju kako bi zatim na prvi pokret njegovog tela pogled usmerila u pravcu pokreta, pa kad je napad izbegnut opet pogled usmerila u oči. U takvoj borbi se, dakle, oči neprestano kreću i menjaju tačku posmatranja, a u skladu sa onim što se kreće tokom borbe prateći pokrete sukcesivno.

Četvrta škola, dakle, smatra da ukoliko je protivnik nevest i pogledom naivno pokazuje tačku napada to treba iskoristiti i gledati ga u oči (ukoliko to ne remeti naše ili ne odaje naše psihološko stanje). Ukoliko je vešt valja nam primeniti drugačiju taktiku.

Sopstveni pogled što više sakrivati i njime varati a na protivnikov se ne osloniti previše. Tada je mudrije držati se druge škole i ne zapetljivati se previše u igru očiju već posmatrati kretanje mača, pokrete ruku, noge (zadnje ili prednje) protivnika, položaj njegovog tela...a što sve može ukazati unapred na pokret ili voditi instinktivnom i refleksnom reagovanju na njega.

Ovakav način gledanja - **pokretnim pogledom**, predpostavlja vrlo visok stepen uvežbanosti, majstorstva i iskustva mačevaoca zato što zahteva umeće ne samo brzog prelaženja sa jednog načina gledanja na drugi već i sposobnost harmoničnog povezivanja i predviđanja radnji protivnika iz njegovog pogleda, pokreta ili poze tela i reagovanja na njih kada se dogode bez najave.

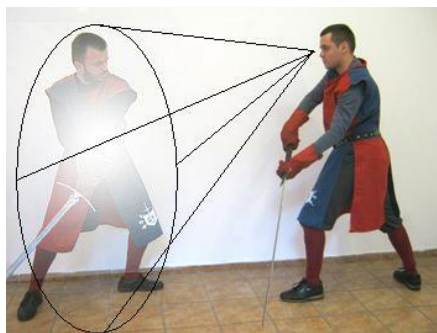
No, „ako gledaš levo ne vidiš desno, ako gledaš gore ne vidiš dole...“ Ova primedba ima izuzetnu težinu s obzirom na tehniku duelnog mačevanja i dvorukog mačevanja kada napad mačem može dolaziti odozgo a udarac nogom odozdo ili kada napad mačem može dolaziti sa desna a dagom ili štitom sa leva...

Iz ovog razloga postoji i peti način gledanja.

Peta škola

Ova škola ima jedno originalno rešenje koje se pokazuje posebno značajnim kada je reč o duelnom, dvorukom ili vojnom (sa više protivnika odjednom) mačevanju. To rešenje je na tragu misli Sung-cua koji kaže: "**Ako protivnik ojača levu stranu oslabiće desnu i obratno, ako ojača napad oslabiće odbranu i obratno - ako ojača sve biće svuda slab. Ali, ako oslabi sve - biće svuda jak...**"

Kad je pogled usmeren na protivnikove oči one vezuju pažnju pa se ne vidi noga, ruka ili mač. Kad je pogled usmeren u pokrete nogu one vezuju pažnju pa se ne vidi ruka ili mač. Kad je pogled usmeren na protivnikov mač on vezuje pažnju pa se ne vide noge i ruke, ako je pogled usmeren na protivnikove ruke one vezuju pažnju pa ne se vidi mač i noge, ako je usmeren na sopstveni mač on vezuje svu pažnju pa se ne vidi protivnikov mač, noge i ruke, ako je pogled usmeren u jednog protivnika on ne vidi pokret drugog ili još dva pored njega... Drigim rečima: „Strelac koji pogađa jednu metu uvek promašuje ceo preostali svet“.

Peta škola: posmatranje perifernim vidom – difuzan pogled na celog protivnika, pogled koji prati simultano pokrete protivnika

Dakle, ono što fiksira pažnju to je i obuzima i vezuje a kad je nešto vezano postaje jednostrano, pristrasno i ograničeno. Pogled, zato ne sme biti usmeren ni u šta kako bi pažnja u potpunosti bila **slobodna**, obuhvatila celo telo i bila jednako i nepodeljeno raspoređena svuda.

Usmerena i specijalizovana pažnja na jedan uzok - gledanje samo jednog pokretnog dela na protivniku, dakle, ne može nikad pokriti mogućnost mnoštva različitih posledica koje mogu slediti iz njega. Iz jedne tačke i jednog parcijalnog pokreta može slediti napad na sve tačke tj. on završava uvek integralno. Samo ako je **pažnja rasuta** (a ne usmerena) svuda ona je sveočekujuća i bez ikakvog konkretnog, vezanog, usmerenog i ograničenog očekivanja. Samo tada svaki pokret protivnika može biti viđen jer ga gleda stotinu pogleda a ne jedan usmeren. Samo ako se posmatra drvo u celini, a ne ovaj ili onaj list ili grana na njemu, videće se i sve grane i svo lišće. To je takozvani široki, **pejzažni pogled** koji smireno i opušteno simultano vidi sve ne gledajući ništa određeno i navodeći oči ne da uočavaju pokrete na onom što gledaju već da ih doživljavaju. Za pejzažni pogled je, dakle, karakteristično da se njime ne gleda pokret već se pomoću njega postaje **svestan** pokreta.

Suština pejzažnog posmatranja protivnika je u **gledanju perifernim vidom** (neoštro) a pošto je zona perifernog vida šira on u većoj površini percipira svaki pokret, uistinu neoštro – ali to je nebitno za konstatovanje pokreta.

Iz tog razloga ova škola preporučuje „isključivanje“ i slabljenje u borbi centralnog fokusa vida a maksimalno uključivanje perifernog. Drugim rečima da se ne vidi na protivniku jedna tačka odlično već sve tačke oslabljeno. To se postiže tako što se pogled centralnog fokusa usmerava u zonu pleksusa protivnika a pažnja se preusmerava na ono što **periferni vid** percipira.

Drugi vrlo bitan element u učenju pejzažnog pogleda je da pokret koji periferni vid uoči i percipira ne navodi posmatrača da ka njemu usmeri centralni fokus kako bi ga "što bolje video" već da ostane i dalje miran i sa istim rasutim fokusom. U ovom načinu gledanja, dakle, ništa ne postoji što je značajnije od drugog da bi se pogled usmerio i vezao za to. Da bi se koristio izloženi način gledanja potrebna je uporna vežba i psihička stabilnost a mačevalac koji je naučio veštinu perifernog gledanja u borbu stupa sa karakterističnim pogledom koji kao da „gleda kroz“ protivnika i „gleda nigde određeno“ - pogledom koji ništa ne kazuje i veoma podseća na pogled slepog čoveka ili čoveka koji "zuri" u prazno. Ta elastičnost i raznousmerenost percepcije omogućava u borbi najveći stepen uočavanja najraznovrsnijih pokreta protivnika i njihove promene. U tu svrhu mačevaoci za korišćenje ove tehnike gledanja vežbaju "nepokretan pogled" - posmatranje levo-desno-gore-dole bez pomeranja očnih jabučica.

Mačevalac koji je razvio sposobnost koncentracije gledanja perifernim vidom svog protivnika vidi uvek u celini njegovih pokreta – „geštalt“, doživljava ga integralno. Iz tog razloga i njegov pristup i odgovor na takav vid percepcije mora biti i sam takav: ne diferencijalan, analitički precizan i proračunat već više **intuitivan**. Navedeni način gledanja protivnika u borbi, dakle, zahteva ne samo dobru uvežbanost za visok stepen perifernog vida već i visok stepen usmerenosti pažnje sa čulnog na unutrašnje iskustvo i intuiciju - dakle najviši stepen veštine.

Ovaj način gledanja je posebno važan kod mačevanja u kome jedan mačevalac treba da se bori sa više protivnika istovremeno.

Oko i duh

Kad je reč o upotrebi očiju u mačevanju mora se nužno govoriti i o upotrebi duha mačevaoca. Ma koliko bilo oštro i ma šta gledalo oko nije ništa drugo do obični optički instrument. Oko samo gleda - duh tek vidi. "Svetlost i sočivo, kakvu korist daju onima što pamet nemaju?" (latinski natpis sa talira iz 1589. godine). To važi ne samo za čulo vida već i čulo sluha mačevaoca. Uho sluša ali tek duh čuje. Svaka je muzika škripa za onog čija je duša raštimana. Stari Grci su zato govorili: »oči i uši su loši svedoci ako je duh neobrazovan«.

Iz ovog razloga je u klasičnom obrazovanju prava umetnost kao najveća odgojiteljica i oplemenitelj čula (koja su po prirodi divljačka i neotesana) najvažnija za razvoj čoveka.

U tom smislu određenoj školi gledanja pripada i pretežno određeni duh gledanja. Tako u **prvoj i drugoj školi** mačevalac gledajući u protivnika pažnju oka fiksira na mač i šake koji će se pokrenuti. Duh takvog mačevaoca je reaktivan i uglavnom pasivan jer nema vremena za analizu. Zbog ovoga takav mačevalac na napad odgovara ili ga izvodi uglavnom instinktivno i refleksno. On, dakle, ne očekuje već reaguje. No, u ovoj školi, u kojoj mačevalac primarno mačuje telesno, njegov duh nije mrtav već samo sekundaran pošto (ukoliko je pametan) on kasnije analizira ono što se desilo pa na osnovu toga donosi zaključke i planove. S druge strane posmatrajući položaj mača i način njegovog držanja on, ako to zna, može videti ne samo njegove namere već i mane pa i na taj način praviti taktiku i strategiju borbe sa svakim protivnikovim pokretom pre nego što ga on izvede. No, u borbi u kojoj se oko fiksira na mač izložene analize su sporedne i sekundarne, posebno kad krene razmena udaraca.

U **trećoj školi**, koja zahteva veće umeće i iskustvo mačevaoca, on gledajući u oči protivnika pažnju fiksira na pogled koji predhodi akciji pa i na osnovu toga predviđa pravac napada pre nego što se on dogodi. Duh takvog mačevaoca je primarno racionalizatorski i analitičan. On ne gleda pokret mača protivnika već njegove namere koje odaje njegov pogled i analizira ono što će on učiniti pre nego krene to da učini. Tada se ne reaguje na protivnikov napad već se on duhom unapred očekuje spremno a refleksno i instinktivno u borbi je sekundarno.

Četvrta škola i ovde ukazuje na mane svake od njih pojedinačno i smatra da mačevalac treba pažnju duha koji vlada okom da prenosi sa jednog na drugo, po mogućnosti predviđa iz očiju ali i reaguje na osnovu već izvedenog pokreta, duhom vidi unapred šta će se dogoditi ali i duhom analizira ono što se dogodilo da se to više ne bi dogodilo, da bi se opet dogodilo ili organizovalo događanje nečeg sasvim trećeg. Ova škola zahteva vrlo visok stepen koncentracije, pažnje, znanja i iskustva mačevaoca kao i izuzetnu elastičnost u načinu borbe koja se izvodi čas instinktivno i refleksno a čas promišljeno.

Peta škola, kada je reč o usmerenosti pažnje tvrdi: ako je pažnja usmerena na pobedu, obuzet si time, ako je usmerena na mač to te sasvim obuzima, ako je usmerena na telo protivnika time je obuzeta, ako je usmerena na svoje vlastito stanje straha, nadmoći..., time je obuzeta. Mačevalac ne treba kada stane ispred protivnika da bude obuzet mnoštvom misli, premeravanjima, procenjivanjima, predviđanjima, tehničkim trikovima itd. Niko ne može premeriti beskraj i očekivati sve pa usmeren um samo slučajno ne promašuje. Nijedna parcijalnost i podeljenost ne može izaći na kraj sa celinom. Panoramski pogled tj. periferni način gledanja zahteva u borbi, dakle, i rasutu pažnju. Rasuta pažnja, međutim, nije odsustvo pažnje već samo drugačiji kvalitet pažnje. To nije koncentracija usmerena u jednu tačku 100% već koncentracija usmerena npr. u pet tačaka po 20%. To, dakle, i dalje jeste puna koncentracija ali drugačije raspoređena. Ovakav način mačevanja zahteva najviši stepen uvežbanosti kako mentalne tako i motoričko-tehničke zato što predpostavlja veliko iskustvo i duh koji se kreće brže od diskurzivnog računanja - **duh vođen intuicijom, mišlju koja da bi došla do zaključka ne promišlja drugu misao već je oseća**. Mačevalac kome je percepcija očiju na taj način postala fluidna, kao i njegova pažnja - duh, ponaša se u borbi kao voda koja se u svakom trenutku prilagođava svemu i prolazi krećući se u svim pravcima bez zadržavanja reagujući na sve.

*

Na ovom mestu treba ukazati na još dve važne stvari vezane za gledanje u borbi:

1. **Promeni težišta** percepcije tokom borbe. Naime, mačevalac koji napada treba tokom svoje akcije biti vizuelno svestan ne samo pokrete sopstvenog mača koji se kreće ka protivniku već i pokreta protivnika samog i njegovog mača. Ista je situacija i kada se mačevalac brani, on treba da je svestan pokrete napadača ali i svojih sopstvenih pokreta. No, ovde postoji izvesna hijerarhija i redosled u vrednovanju osvešćenog, a koji zavisi od okolnosti. Tako, kad se napada primarno vrednovanje percipiranog je na pokretu kojim napadamo a sekundarno na pokretima napadnutog. Situacija je, međutim, obrnuta ukoliko napadamo sa pokušajem varke, a kada se primarno vrednovanje percepcije usmerava na pokret (reakciju) napadnutog. U slučaju odbrane situacija je obrnuta - primarno vrednovanje percipiranog je usmereno na pokret mača i tela napadača a sekundarno na sopstveni pokret tela i mača. I ovde je situacija suprotna ukoliko se na protivnikov napad ogovara kontranapadom kao odbranom.

2. **Posmatranje prostora u kome se vodi borba.** Mačevalac izvodeći svoje akcije treba da vodi računa o uslovima u kojima se nalazi: preprekama iza leđa, uglovima u koje ga protivnik sateruje, nizbrdici, uzbrdici, blatu... Mačevalac, u tom smislu, ne sme da gleda samo protivnika i šta ovaj čini već njegov pogled treba neprestano da prati svoje mesto u prostoru, mesto protivnika u prostoru i prostor sam sa predmetima u njemu koji mogu biti štetni ali i korisni. Biti slep za prostor u kome se borba vodi isto je što i biti slep za to šta protivnik u borbi čini.

U tom smislu jedna od glavnih i osnovnih početničkih grešaka je neobaziranje na položaj sunca u borbi. Dobar mačevalac odmah gleda da se postavi sa suncem iza leđa i ukoliko naiđe na početnika to će mu lako poći za rukom. Ukoliko, međutim, naiđe na iskusnog protivnika borba će se uglavnom voditi uz težnju da se postave prema suncu bočno.

Bočni položaj sunca u borbi, Girard, „Traité des armes“, 1740

Napomena:

Mačevaoci danas, u svetu dominacije gledanja nad mišljenjem - vizuelne kulture nad kulturom promišljanja, čulne nad duhovnom..., pasivnog i primalačkog nad stvaralačkim, maštovitim i kreativnim, se u borbi previše oslanjaju na oči.

I dok su oči prijemčive i povodljive pa lako varaju misao je sumnjičava i vodi oprezu a osećaj je dalekovid i ukazuje.

Mačevalac u borbi, dakle, gledanje ispred sebe treba da uravnoteži sa gledanjem u sebe jer ono što se okom vidi često nije i ono što stvarno jeste a ono što stvarno jeste često se okom ni ne može vodeti.

**ШКОЛА МАЧЕВАЊА
"СВЕТИ ЂОРЂЕ"**

Aleksandar S., učitelj mačevanja

* [NASLOVNA](#)

* [GLAVNA STRANA](#)

* [KONTAKT](#)

[www. macevanje.org](http://www.macevanje.org)